

תפארת רפאל

מיסודו של הראשון לציון מרן רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל
עלון תורה והלכה לכל בני המשפחה

יוצא לאור ע"י תלמוד תורה ומפעלי חסד
"תפארת רפאל" עטרת שרה"
ע"ש רבי רפאל זביון בן פינחס זצ"ל ע"ש מו"ר שרה זביון בת דינה ע"ה
נוסדו בשנת תשכ"ז (1967) בתל אביב

פְּרָשָׁת: קְדוּשִׁים

עֲלוֹן מִס': 1,903 | תשפ"ב

ליקט וערך: הרב רפאל זביון שליט"א
רב בק"ק "תפארת רפאל" תל-אביב
העלון נוסד בשנת תשמ"ה (1985)
בידי הרב שלמה זביון שליט"א

עוֹל בַּמִּשְׁפָּט!

תורתנו, תורת חיים נצחית, מצווה אותנו בפרשתנו: "לא תעשו עול במשפט". עוול ומשפט, הרי זה צמד מילים שאיננו נצמד. כיצד יכולים שני מושגים אלו לדור בכפיפה אחת? אבל התורה הקדושה מגלה לנו, שהדבר יתכן אף יתכן: לפעמים "מקום המשפט שמה הרשע, ומקום הצדק שמה הרשע" (קהלת ג, טז). לפעמים נעשה עוול משווע במסווה של משפט, ובמעטה של צדק מצדיקים רשע! וכך מסביר רבינו ה"אור החיים" הקדוש זצ"ל את הכתוב: יכווין באמרו "לא תעשו עוול במשפט" - אזוהרה לדיין, שהגם שהמשפט יגיד לחייב את זה ולזכות את זה, אם בעיניו נראה כי הוא עוול - לא יעשה עוול זה. יש מושג הלכתי של "דין מרומה": דיין החש כי נרקמה כאן עלילה, יש כאן מסכת של עדויות כוזב, אסור לו לעצום עיניו ולהיצמד לתקנון, חייב הוא להיות חכם ואף צודק ולהוקיע את העוול, ולפחות - לא לחרוץ דין מעוקל, לא לשית ידו עם רשע, לא לתת יד לקנוניה!

ומעשה שהיה עם הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, בעל "חזון יחזקאל", אב בית דינה של לונדון. בעת מלחמת העולם השנייה, כאשר לונדון הייתה נתונה להפצצות האויב הנאצי שמטוסיו וטיליו זרעו הרג והרס, באותם ימים התקיים בפני בית הדין דין תורה. אישה תבעה להתירה מכבלי עגינותה, והביאה עדים על מות בעלה. תבעה את הירושה, והיתר להינשא. הרב איבחן כאן קנוניה. חשד בה ששכרה עידי שקר ושכרם ישולם מדמי הירושה הנכבדה. הזהיר את האישה ואת העדים, תיחקר אותם מכל צד, אך הם דבקו בגירסתם ולא הייתה ברירה אלא לקבלה. אמר להם: "אלקים נצב בעדת אל", השגחת הבורא יתברך חופפת על הדיינים שלא יטעו בדבר הלכה, שלא יתירו את האסור חלילה. "כי המשפט לאלקים הוא". אני מתרה בכם: אם זה 'דין מרומה' - מתגרים אתם בבורא עולם, נותן התורה! "אמת בפי", אמרה האישה. "אמת בפינו", אמרו העדים. "אם כך", אמר הרב, "צאו, ובית הדין יגש להכרעת הדין". פנו לצאת מהאולם, ולפתע נשמע קול רעם אדיר. פצצה ישירה נפלה על הבניין, ועננת אבק כיסתה הכל. כששקע האבק, מצא הרב את עצמו יושב על כסאו, שני חבריו הדיינים לימינו ולשמאלו, וכל השטח שלפניהם כתיבת הריסות. האישה, והעדים, נימחו כליל. מבהיל!

תאמרו: אכן, מרעיש ומבהיל, אך מה לזה ולנו. אין אנו דיינים, ואין הקולר תלוי בצווארנו. האומר כך, טועה. כי התורה, המתומצתת כל כך, שאין בה אות אחת יתירה, חוזרת על פסוק זה כלשונו פעמיים, באותו פרק! בפסוק טו', ושוב בפסוק לה': "לא תעשו עול במשפט במדה במשקל ובמשורה". וכתב רש"י: "אם לדין, הרי כבר נאמר לא תעשו עוול במשפט. ומהו משפט השנוי כאן, היא המידה והמשקל והמשורה. מלמד שהמודד נקרא דיין. שאם שיקר במידה, הרי הוא כמקלקל את הדין, וקרוי עוול, שנאו ומשוקץ, חרס ותועבה, וגורם לחמישה דברים האמורים בדיין: מטמא את הארץ ומחלל את השם ומסלק את השכינה ומפיל את ישראל בחרב ומגלה אותם מארצם!"

ראשית, הרי לנו מקור מפורש ליסודו של הגאון רבי ישראל מסלאנט זצ"ל שכל אדם הוא דיין, כי פוסק הוא ומכריע בהלכות חמורות בעלות השלכות מעשיות על כל צעד ושעל! והואיל וכך, מצווה כל אדם בכל אורחותיו שלא לעשות עוול במשפט! שמא יאמר: אני, עוול?! ישר אני כסרגל, מקפיד על כל תג! אמת. אבל איסור זה כולל גם "דין מרומה"... למה הכוונה? מקפיד אתה על כשרות, נאה ויאה. מסייר במרכול, ומוצר חדש צד את עינך. אתה בוחן אותו, ויש חותמת הכשר. אבל, מה נאמר, לבך מהסס, ההכשר אינו מהודר. ואז אתה חושב: אמת שיש רינונים אחר ההכשר, אבל מה איכפת לי, יהא הקולר תלוי בצוואר הרבנים החתומים. הם יתנו את הדין, אני רק מסתמך עליהם.

ומה זה, אם לא "דין מרומה"? "שלא יאמר הדיין אחתוך את הדין ויהא הקולר תלוי בצוואר העדים! אלא אם היה לבו נוקפו שיש בו רמאות, או שאין דעתו סומכת על העדים אף על פי שאינו יכול לפוסל, או שדעתו נוטה שבעל הדין רמאי ובעל ערמה והיטה דעת העדים... אסור לו לחתוך את הדין, אלא יסלק עצמו ממנו!" לא נעשה עוול במשפט, שלמים נהיה עם מצפוננו!

את ההבדל הגדול בין אמת לשקר רואים באותיות עצמן: אמת, ישנם כאלו שרואים את האמת מיד בתחילתה - א, וישנם כאלו שרואים עד שבאים באמצע - מ, וישנם עד הסוף - ת, אבל את השקר מכירים מיד, כי אותיות שקר הן אחת אחרי השניה...

איש אמו ואביו תיראו (יט, ג) - אפילו שהוא איש ואינו זקוק להוריו, חייב לכבדם.

ואהבת לרעך כמוך אני ה' (יט, ח) - כאשר תאהב את חברך תמיד, סימן ש"אני ה'" שאהבת ה' פועמת בקרבך. כי האוהב האמיתי למלך אוהב גם את בנו חביבו, וכשאין אוהבו, הרי אין אהבתו את המלך אהבה אמיתית. "ואהבת לרעך כמוך אני ה'" בגימטריה "ואהבת את ה' אלהיך". (רצ"ה מזידיטשוב). מצווה זו קשה מאוד, ולכן מסיים הפסוק "אני ה'", שאם תרצה לקיימה באמת, אני אסייע בידך. (שפת אמת)

לא תגנבו ולא תכחשו ולא תשקרו איש בעמיתו (יט, יא) - מי שאינו מדבר שקרים, אין גנבה בביתו. רמז לדבר, שנאמר "לא תגנבו ולא תכחשו ולא תשקרו" - כשהאדם נזהר מאמירת שקר, אין גנבים בביתו. (רבי פינחס מקוריץ). הפסוק נכתב בלשון רבים, ללמדנו שכשם שאסורה גנבת דעת של היחיד ואסור לשקר ליחיד, כך אסורה גנבת דעת של הרבים, גנבת דעת העם, במסווה של דיפלומטיה ופוליטיקה. (מטה אהרן)

מפני שיבה תקום (יט, לב) - לפני השיבה - בטרם יגיעו ימי הזקנה, תקום - תתחיל לעשות ולפעול למען נשמתך.

היכן האחריות! שוחט תלמיד-חכם וירא-שמים בא לפני רבי ישראל מסלנט ואמר שרצונו לעזוב את משרת השחיטה. "זו אחריות כבדה, וליבי נוקפני שמא אכשל במלאכה זו", הסביר. שאל רבי ישראל: "ממה בדעתך להתפרנס אם תעזוב את השחיטה?". השיב השוחט: "בדעתך לעסוק במסחר". קרא רבי ישראל בהתרגשות: "תמהני עליך. אתה חושש ממלאכת השחיטה, שאין בה אלא לאו אחד של איסור 'נבלה', ואינך חושש מעסקי המסחר שכרוכים בהם כמה וכמה אזהרות ואיסורים - 'לא תגזול', 'לא תחמוד', 'לא תעשוק', 'לא תונו', 'לא תגנובו ולא תכחשו ולא תשקרו', ועוד ועוד

השוחט בעיר סלונים, היה שוטה וקל דעת. כשעמד רבה של העיר רבי אייזל חריף, על טיבו, ציוה עליו להפסיק לשחוט בהמות והיתיר לו לשחוט עופות בלבד. תמה השוחט: "ממה נפשך, אם כשר אני, יכול אני לשחוט גם בהמות, ואם לאו גם עופות יאסר עלי לשחוט"? השיב לו רבי אייזל בחיך: "חז"ל אמרו שהחוטא משול כבהמה - ומותר האדם מן הבהמה אין, וכאשר תשחוט בהמה, הרי תעבור על לאו של 'לא תעמד על דם רעך'..."

שנון

מושגים ביהדות

אייר

בא' באייר ב'תתקכ"ח, החל שלמה המלך לבנות את בית המקדש הראשון, שעמד 410 שנה ונחרב בתשעה באב שנת ג'של"ח.

בג' באייר, הסתלק התנא חוני המעגל וקברו מצוי על פי המסורת מערבית לחצור הגלילית. לדעת יוסף בן מתתיהו, נהרג חוני המעגל בעת המאבקים על ירושת בית חשמונאי, שניהלו האחים, אריסטובולוס השני והורקנוס השני, במהלך המצור נתפס חוני על ידי הצרים, ומכיוון שהיה ידוע כמי שתפילתו נענית, נדרש להתפלל לאובדנם של הנצורים. משסירב, העלה עליו את חמת הצרים, ואלה המיתוהו בסקילה.

בז' באייר, נחנכו חומות ירושלים שנבנו בידי נחמיה בן חכליה בתחילת תקופת בית המקדש השני. מיד כשעלה ארצה, ראה את החומה ההרוסה והחליט להקימה, ותוך 52 יום הצליח לבנות חומה איתנה, למרות הפרעות מצד צרי יהודה ובנימין. מחומה זו נותר שריד קטן בלבד.

סיפור השבוע

מורא שמים קודם לכיבוד הורים

איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי תשמרו... (יט, ג) - פירש רש"י: "סמך שמירת שבת למורא אב, לומר אע"פ שהזהרתך על מורא אב ואם, אם יאמר לך חלל את השבת - אל תשמע לו, וכן בשאר כל המצוות." מעשה שאירע בעיראק, בהורים אמידים ועשירים ביותר שהיה להם בן יחיד. לימדוהו כל מיני חכמות, ורשמו אותו לאוניברסיטה במטרה שילמד כלכלה, כך שיוכל לנהל את כל עסקיהם. בגיל 17 לערך עבר אותו בן ליד בית המדרש הנקרא 'בית זליכא', וראה בחורים וזקנים יחדיו, יושבים, לומדים ומתנדנדים. נכנס פנימה ושאל לפשר המקום והלימוד. הסבירו לו על התורה ועל הקב"ה, וקירבוהו מאוד. בלא שימת לב ישב שם עד עשר בלילה בערך וחזר לביתו. למחרת לקח איתו הרבה עוגות ומיני מאכל, הביא לבית המדרש ושוב למד עד מאוחר בלילה. וכך היה כמה שבועות. בינתיים הזכירו לו הוריו שבעוד כמה ימים הוא צריך לחזור לאוניברסיטה, אבל הבן אמר להם שהוא החליט ללמוד תורה ולא כלכלה. ההורים כעסו מאוד ואמרו לו 'תלמד כלכלה ואחר כך תלמד תורה', אבל הוא התעקש וניצח. בסופו של דבר הבן הצדיק עלה לארץ, ויצא תלמיד חכם עצום בתורה הקבלה והנגלה, ושמו רבי שלמא אליהו זצ"ל - אביו של הראשון לציון, רבינו מרדכי אליהו זצ"ל.

מפניני מַרְן הגר"ע יוסף זצוק"ל

מצוות תוכחה

"הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא" (יט, יז) - באחת מדרשותיו, נשא מרן רבינו מאור ישראל זצ"ל את דברותיו אודות מצוות תוכחה, ואמר את דעתו - דעת תורה, כיצד היא דרך התוכחה הנכונה: כשמוכיח, יאמר את דברי התוכחה בענווה, בהכנעה, בידידות ובאהבה, ולא כאותם האנשים שמוכיחים בצעקות ובבזיונות, כי לא יעילו כלום בדרך זו, תוכחה צריכה להיות במתינות ובישוב הדעת, שנאמר "הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא". למשל, אם נוסעת מוכנית בשבת, והוא צועק לך: שבת, שבת! מה תועיל צעקה זו?! רק שנאה ותחרות יצאו מזה. אבל אם בא לאותו אדם בינו לבין עצמו, ואומר לו: "ראה, אתה אדם טוב, אתה אוהב את התורה, אם כן מדוע אתה עושה דברים שיהיו בעוכרך, אני מדבר אליך מתוך אהבתי אותך..." בדרך זו יש סיכוי שהוא ישמע לך... אבל אם מוכיח אותו בצעקות וגערות, להיפך הוא יעשה כנגדו בדווקא! אלא אדרבה, צריך להוכיח אותו בנחת ובנועם, וכבר אמרו חז"ל (משלי כה, טו): "לְשׁוֹן רַבָּה תִשְׁבֵּר גֵרָם" - אפילו גרמו (העצם) של אשמדאי מלך השדים נשברת בפני לשון רכה ונעימה (ראה גיטין סח:).

יוסף חכמה

למה אסור לקלל חרש?

לא תקלל חרש (יט, יד) - לכאורה נראה כי המצוות הללו נועדו כדי לא להזיק את הזולת או לגרום לו מבוכה או חלילה אי-נחת שהרי איננו "אשם" בכך. **אם כן, נשאלת השאלה:** לשם מה ציווה הקב"ה "לא תקלל חרש" הרי אם אני מקלל אדם הפגוע באוזניו, שום נזק לא נגרם לו מהדבר? שהרי איננו שומע?! כדי לענות על השאלה נקדים סיפור המובא בנגמרא: אמר רבי יוסי כל ימי הייתי מצטער על מקרא זה (דברים כח, כט): והיית ממשש בצהרים, כאשר ימשש העיוור באפלה - וכי מה אכפת לו לעיוור בין אפילה לאורה?! **עד שבא מעשה ליד:** פעם אחת, הייתי מהלך באישון לילה ואפילה, וראיתי סומא שהיה מהלך בדרך ואבוקה בידו. אמרתי לו: בני, אבוקה זו למה לך? אמר לי: כל זמן שאבוקה בידי - בני אדם רואין אותי ומצילין אותי מן הפחתין ומן הקוצין ומן הברקין (מגילה כד:). עונה העיוור לרבי יוסי האבוקה היא אכן בשבילי כדי שהאנשים בראותם את האבוקה, יזהו שאינני רואה ויזהירו אותי שלא אמעך... **כך הם המצוות שבין אדם לחברו,** הם אינם בשביל האחר אלא בשבילנו כדי לא להשחית את המידות שלנו... נכון שהחרש איננו שומע, אך ברגע שאני מקלל אני משחית את מידותיי, ואת זה התורה רוצה למנוע ממני... **הבה נביט למעלה ונשמר לכל נשחית את מידותינו...**

ה"בַּר בִּי רַב" המרכזי בארץ ב"תפארת רפאל" - "אין התורה נקנית אלא בחבורה" (ברכות סו:)

בכל שנה ביום העצמאות, מתקיים ה"יום שכולו תורה" המרכזי והוותיק בארץ מחצות היום עד חצות הלילה במוסדותנו 'תפארת רפאל' בתל אביב קרוב ליובל שנים שאותו ייסד הראשון לציון מרן רבינו עובדיה יוסף זצ"ל עוד בהיותו רבה של תל אביב-יפו, שהוא יוזם הרעיון והיה בעצמו נושא את הנאום המרכזי בשנותיו כרב ראשי לתל אביב ואף כרב הראשי לישראל. וב"ה כיום יש מאות מקומות בארץ המיישמים רעיון נפלא זה. השנה הכנס יועבר בשידור חי ברדיו "קול חי" ובצפייה ישירה ברשתות החברתיות לזיכוי הרבים בארץ ובחוץ לארץ. בתמונות: הרבנים הגאונים שליט"א שהשתתפו לשעבר ב"יום שכולו תורה", ביום העצמאות.

אימרת השבוע

"היושע בן פרחיה אומר: עשה לך רב, וקנה לך חבר; והיך דן את כל האדם לכהן זכות" (מסכת אבות א' ו')

מדור ההלכה על פי הראשון לציין הגאון
מרן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ס

עֵשֶׂה לְךָ רֵב

הלכות ספירת העומר

- א. נאמר בתורה (ויקרא כג טו) "וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עמר התנופה **שבע שבתות תמימת תהיינה**". וקיבלו רבותינו ז"ל, שפירוש "ממחרת השבת" היינו מחרת יום טוב הראשון של פסח שהוא יום שבתון, לפיכך מצוות עשה לספור ספירת העומר החל מליל ט"ז בניסן עד סוף שבועה שבועות.
- ב. אין מצוות ספירת העומר אלא **מדרבנן, זכר למקדש**. ולפיכך יש להשמיט מנוסח "לשם יחוד" שלפני ספירת העומר את הנוסח: "הרינו באים לקיים מצוות עשה של ספירת העומר כמו שכתוב בתורה וספרתם לכם וכו'", מאחר שספירת העומר בזמן הזה מדרבנן. וכן אין לברך שהחיינו על ספירת העומר, כיון שהספירה נתקנה זכר למקדש, וגם אין מברכים שהחיינו על מצוה שבדיבור.
- ג. **זמן ספירת העומר בלילה**, ואם שכח לספור בתחילת הלילה סופר והולך כל הלילה. ולכתחילה נכון לספור אחר צאת הכוכבים. במוצאי שבת סופרים העומר קודם ההבדלה. וכן כשחל יו"ט האחרון של פסח במוצ"ש, יספרו את העומר קודם ההבדלה.
- ד. מצות ספירת העומר בכל לשון שהוא מבין. ואף בלשון הקודש צריך לכתחילה להבין הספירה. ואם אינו מבין לשון הקודש, וספר בלשון הקודש לא יצא, ויחזור לספור בלשון שמבין בלא ברכה.
- ה. **נוסח הספירה הוא "לעומר" ולא "בעומר"**. וכשמגיע לשבעה ימים, אומר היום שבעה ימים לעומר, שהם שבוע אחד.
- ו. מצווה לחנך את הקטנים לספור את העומר בכל יום, ויש לחנכם לספור עם ברכה כדת. וקטן ששכח לספור איזה לילה בימי הספירה רשאי להמשיך לספור בברכה משום חינוך. **נשים פטורות ממצות ספירת העומר**, הואיל ויש לה זמן קבוע. וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות. ואם רצו לספור בלי ברכה רשאות.
- ז. **קטן שהגדיל באמצע ימי הספירה ונעשה בר מצוה**, אינו רשאי להמשיך לספור ספירת העומר בברכה. ואף שעד אותו יום ספר לילה בלילה בברכה, משום מצות חינוך, אף על פי כן עליו להפסיק מלברך הלאה על ספירת העומר ביום שהגיע ליי"ג שנה ויום אחד, מפני שכל ספירותיו שהיו בקטנותו אינן מוציאות אותו ידי חובתו לכשיגדל. כיון שאז היה פטור מכל המצות.
- ח. **מצות ספירת העומר צריכה להיות מעומד**, אך זקן או חולה שקשה להם לעמוד רשאים לספור העומר לכתחילה כשהם יושבים. יש אומרים שנכון לספור מיד אחר קדיש תתקבל של ערבית, אבל בירושלים נוהגים לספור העומר אחר סיום עלינו לשבח.

היכוננו ל"יום שכולו תורה" המרכזי בארץ

המתקיים בכל שנה במוסדותנו "תפארת רפאל" בבית הכנסת "צעירי בני בנימין" בתל אביב, בע"ה ב"יום העצמאות" יום חמישי ד' אייר (5/5/22) מחצות היום ועד חצות הלילה. בהשתתפות גדולי הרבנים והמרצים ומזכי הרבים ובראשם הראשון לצייון וזרה"ר לישראל הגאון רבינו יצחק יוסף שליט"א הכנס יועבר בשידור חי ב"קול חי" וברשתות החברתיות

הזמנים לפי לוח "אור החיים" המבוסס על פסקי מרן הגר"ע יוסף זצ"ל

ניו יורק	באר שבע	חיפה	תל אביב	ירושלים	כניסת השבת
7:29	7:01	7:03	7:00	7:03	
8:31	7:53	7:54	7:52	7:54	יציאת השבת
9:03	8:43	8:46	8:43	8:46	רבינו תם

עלון העצרת יושב עמך והאדמו"ר מקאליב הרב מנחם מנחם זצ"ל יאמר כי יום זה יום המרה אל יצוק"ל מוצה הרבים שרדי המצודת האיומה אשר בכל שנות חייו מסר נפשו למען כל עם ישראל ואמרתי שמע ישראל והמחיר שלי הוא מותי בזה היום זה המעשה שלי והיה מצד פיוסדתנו. אגף הרב רבי יצחק יוסף זצ"ל י"ע א"

פְּרִשַׁת הַשָּׁבוּעַ

קְדוּשִׁים

ערב ראש חודש אייר
(שבת מברכין)
(אבות - פרק א')

הַפְטָרָה

"מִחֹר הַדֶּשׁ"
שמואל א' כ'

- תלמוד תורה לבנים**
- שיעורי תורה ויהדות לבנות
  - כולץ ובית מדרש
  - כנסים תורניים
  - קירוב רחוקים
  - מכון הוצאת ספרים וחקר כתבי יד
  - דאגה לרווחת החיילים בצה"ל
  - עזרה לנוקמים
  - הדרכה רוחנית לעולים חדשים
  - מוקד עולמי לאמירת תהילים
  - שבועון תורני

לקבלת העלון בדואר - במייל או לתגובות: refael260@gmail.com

הנצחה לזכר יקירכם ותרומות - נא לשלוח לתלמוד תורה ומפעלי חסד "תפארת רפאל" המשרד: רח' קפלנסקי 1, קרית שלום, ת.ד. 12015 תל אביב, טל. 1-800-260-260 © כל הזכויות שמורות. ניתן לצלם ולהפיץ במתכונתו ובצורתו בלבד ללא שום שינוי.